سه‌شنبه ۴ آذر ۱۴۰۴
۵۱۴
شماره ۴۵۶۵
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

یک گزارش تحلیلی-تحقیقی از وضع عدالت آموزشی و کیفیت یادگیری در مدارس ایران نکات قابل تأملی دارد

در مدارس ایران چه خبر است؟

فرهیختگان

چرایی‌اش معلوم نیست ولی مشخص است سیستم آموزشی ایران در شرایط ناگواری به‌سر می‌برد. این را، هم آمارهایی که گاهی از سوی مسئولان آموزش و پرورش ارائه می‌شود، نشان می‌دهد و هم مشاهدات میدانی والدین دانش‌آموزان. البته این وضعیت مطلق نیست و آن‌هایی که برای آموزش «هزینه» می‌کنند و فرزندانشان را به مدارسی غیر از مدارس دولتی می‌فرستند، وضعشان فرق می‌کند. نتایج کنکور سراسری ۱۴۰۴ این را به‌وضوح نشان می‌دهد. از ۳۰ نفر برتر کنکور در ۳ رشته ریاضی، تجربی و انسانی، ۲۳ نفر از مدارس سمپادی و ۴ نفر از مدارس غیرانتفاعی بوده‌اند. سهم مدارس دولتی به‌عبارت بهتر نمونه‌دولتی تنها ۳ نفر بوده است. شاید از همین رو است که برخی کارشناسان از مسئله‌ای به نام «نابرابری آموزشی» در ایران سخن می‌گویند. جدا از کنکور، نتایج امتحانات نهایی که در سال ۱۴۰۲ منتشر شده نشان می‌دهد در برخی استان‌ها معدل امتحانات نهایی دانش‌آموزان به زیر ۱۰ هم رسیده است. با وجود این آمارها، برای درک بهتر وضعیت آموزش در ایران، به‌یک بررسی دقیق‌تر و همه‌جانبه‌تر نیاز است. بخشی از این بررسی با عنوان «سنجش ملی کیفیت یادگیری دانش‌آموزان در سال ۱۴۰۰» اخیراً در دسترس عموم قرار گرفته است. این اولین تلاش به‌ثمر نشسته برای تکمیل یک سنجش ملی با تمامی ویژگی‌ها و قابلیت‌های لازم پس از دو تجربه در انتهای دهه هفتاد شمسی است که در تعداد ۱۳ هزار و ۳۷۱ نفر دختر و ۱۳ هزار و ۳۶۱ نفر پسر بودند. حاصل کار علاوه بر توصیف و مقایسه کیفیت یادگیری در استان‌ها، بافته‌های گسترده‌ای در زمینه‌های عدالت آموزشی، بافت خانوادگی دانش‌آموزان و... را نشان می‌دهد. باتوجه به گستره بودن داده‌های این سنجش که در یک جزوه ۲۷۱ صفحه‌ای منتشر شده است، «فرهیختگان» چکیده‌ای از این سنجش که تصویر کلی از وضعیت آموزش در ایران را بیان می‌کند، تهیه کرده است. البته در این سنجش استان‌های سمنان و همدان و همچنین شهر تهران به‌دلیل عایق‌شدن استاندارد نمونه‌گیری و نیز به‌خاطر نرخ مشارکت پایین، در محاسبات قرار نگرفته‌اند. در این گزارش به‌صورت گذرا به برخی از این آمارها پرداخته شده است.

نابرابری در آموزش

مطالعات انجام‌شده در زمینه یادگیری ریاضی در ایران نشان می‌دهد عملکرد ریاضی دانش‌آموزان در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. بر اساس نتایج مطالعه بین‌المللی روندهای آموزش علوم و ریاضی (تیمز) که از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۹ هر چهار سال یک‌بار در بیش از ۵۰ کشور از جمله ایران اجرا شده، عملکرد ریاضی دانش‌آموزان پایه چهارم ایران همواره پایین‌تر از میانگین بین‌المللی بوده است. نتیجه آخرین دوره مطالعه در سال ۲۰۱۹ نشان داد میانگین نمره ریاضی دانش‌آموزان پایه چهارم ایران ۴۴۳ بوده؛ رقمی که نسبت به دوره قبل (۲۰۱۵) دوازده نمره افزایش داشته است. با این حال، ۳۲ درصد از دانش‌آموزان پایه چهارم به حداقل سطح شایستگی مورد انتظار در ریاضی نرسیده‌اند و تنها ۲ درصد از آنان به بالاترین سطح عملکرد دست یافته‌اند. همچنین «سنجش صلاحیت‌های پایه» ارزشیابی درون‌داد‌ها و برون‌داد‌های آموزشی» که درپایه پنجم ابتدایی در ایران انجام شد نیز نشان می‌دهد عملکرد دانش‌آموزان همچنان در وضعیت مطلوبی قرار ندارد.

نمرات ریاضی، خواندن و علوم چه می‌گویند؟

درس ریاضی به‌عنوان درس اصلی در این مطالعه سنجیده و بیشترین سؤالات به این درس اختصاص داده شده است. برای درک درست، در این سنجش عدد ۵۰۰ را به‌عنوان میانگین در نظر گرفته‌اند. میانگین نمرات پایین‌تر از این عدد، نشان می‌دهد دانش‌آموزان چه مقدار نمره از حد وسط پایین‌ترند.

در این مطالعه مدیران بر اساس سه معیار طبقه‌بندی شدند: نوع مالکیت و مدیریت (عادی، شاهد، عشایری، غیردولتی و غیردولتی حمایتی)، جنسیت دانش‌آموزان (دخترانه، پسرانه و مختلط) و موقعیت جغرافیایی (شهری و روستایی). برای مقایسه عملکرد ریاضی در انواع مختلف مدارس، سه تحلیل جداگانه انجام گرفت. نتایج این تحلیل‌ها در نمودار نمایش داده شده است. این نمودار نشان می‌دهد عملکرد در ریاضی دانش‌آموزان ایرانی، به‌طور میانگین پایین‌تر از حد متوسط استاندارد جهانی قرار دارد: حدود دو انحراف (۵۰ نمره) استاندارد پایین‌تر از نقطه میانگین.

چنان‌که در نمودار مشخص است، در مقایسه انواع مدارس، بهترین عملکرد را در این مطالعه، ابتدا وضعیت زبانی و آمادگی آنان مورد ارزیابی قرار گرفت. یعنی ابتدا به بررسی وضعیت زبانی دانش‌آموزان از لحاظ میزان مکالمه به زبان فارسی پرداخته شد. برای اندازه‌گیری دوزبانه بودن، از دانش‌آموزان پرسیده شد تا چه اندازه در خانه به زبان فارسی صحبت می‌کنند. دانش‌آموزان پاسخ خود را با انتخاب یکی از گزینه‌های زیر ارائه دادند: ۱- من همیشه در خانه به فارسی صحبت می‌کنم، ۲- من تقریباً در خانه به فارسی صحبت می‌کنم، ۳- من گاهی در خانه به فارسی و گاهی به زبان دیگر صحبت می‌کنم، ۴- من هیچ‌وقت در خانه به فارسی صحبت نمی‌کنم.

نتایج این بررسی در نمودار نشان داده شده است. به‌طورکلی، ۵۳ درصد از دانش‌آموزان همیشه به زبان فارسی صحبت می‌کنند، ۱۲ درصد تقریباً همیشه و ۲۱ درصد گاهی به فارسی صحبت می‌کنند. همچنین، ۱۴ درصد هیچ‌گاه در خانه به فارسی صحبت نمی‌کنند.

این وضعیت در استان‌های مختلف متفاوت است. به‌عنوان نمونه، در استان‌های خراسان جنوبی و رضوی، ۸۳ درصد از دانش‌آموزان همیشه به فارسی صحبت می‌کنند، درحالی‌که در استان‌های کردستان، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی به ترتیب ۵، ۶ و ۷ درصد دانش‌آموزان همیشه به فارسی صحبت می‌کنند که کمترین نسبت در کل کشور است.

از لحاظ دوزبانی مطلق، کمترین میزان دوزبانی در استان‌های خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، مرکزی، البرز و مازندران گزارش شده است که کمتر از ۲ درصد دانش‌آموزان دوزبانه مطلق هستند. در نقطه مقابل، در کردستان، ۵۹ درصد از دانش‌آموزان هیچ‌گاه با زبان فارسی در خانه صحبت نمی‌کنند که بیشترین نسبت دوزبانی مطلق میان استان‌ها محسوب می‌شود.

نتایج بررسی نشان داده شده است، به‌طورکلی، ۵۳ درصد از دانش‌آموزان همیشه به زبان فارسی صحبت می‌کنند، ۱۲ درصد تقریباً همیشه و ۲۱ درصد گاهی به فارسی صحبت می‌کنند. همچنین، ۱۴ درصد هیچ‌گاه در خانه به فارسی صحبت نمی‌کنند.

پس از این سه گروه قرار دارد (به ترتیب ۴۴۳، ۴۳۶ و ۴۲۶)؛ اما تفاوت‌های این سه گروه از نظر آماری معنادار محسوب نمی‌شود. در مقایسه مدارس شهری و روستایی مشخص شد دانش‌آموزان مدارس شهری با میانگین کشوری نیز استان‌های اصفهان، مرکزی، یزد، قم، زنجان، مازندران، فارس و خراسان رضوی، به‌طور معناداری عملکردی بالاتر از میانگین کشور داشته‌اند. در مقابل، عملکرد استان‌های سیستان و بلوچستان، خوزستان، گلستان، هرمزگان، کردستان و آذربایجان غربی به‌طور معناداری پایین‌تر از میانگین کشوری بوده است.

در مقایسه مدارس شهری و روستایی مشخص شد مدارس شهری، به‌طور قابل توجهی عملکرد بهتری دارند (۴۵۷ در مقابل ۳۹۳).

در مقایسه بین مدارس شهری و روستایی، به‌جز استانی که عملکرد مدارس روستایی در آن‌ها بهتر از مدارس شهری بود، کمترین فاصله عملکردی در شهرستان‌های استان تهران و استان کرمان مشاهده شد (به ترتیب ۶ و ۷ نمره تفاوت). بیشترین فاصله عملکردی نیز مربوط به استان‌های کهگیلویه و بویراحمد است (به ترتیب با ۶۷ و ۶۷ نمره تفاوت).

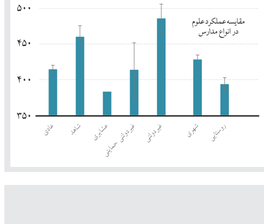

«کف یادگیری» هم نمی‌رسند که این نتیجه بسیار ناگوار است. به‌عبارت‌دیگر، در استان سیستان و بلوچستان، از هر سه دانش‌آموز، دو دانش‌آموز به کف یادگیری نمی‌رسند. در سایر نقاط عملکردی نیز وضعیت این دو استان به همین ترتیب ضعیف است. در نقطه مقابل، استان مرکزی عملکرد بهتری نسبت به سایر استان‌ها دارد و ۷۵ درصد از دانش‌آموزان به نقطه معیار عملکردی می‌رسند. همچنین، در چهار استان مرکزی، یزد، فارس و خراسان رضوی، ۴ درصد از دانش‌آموزان به نقطه معیار عملکردی پیشرفته می‌رسند که نسبت به سایر استان‌ها بیشتر است. به نظر می‌رسد نوع آموزش در این استان‌ها توجه ویژه‌ای به پرورش دانش‌آموزان نخبه داشته باشد.

چنان‌که نمودار نشان می‌دهد مانند درس‌های ریاضی و خواندن، عملکرد غیردولتی و مدارس شاهد عملکرد بالاتری نسبت به سایر مدارس دارند؛ اما بین این دو نوع مدرسه تفاوت معناداری وجود ندارد. پس از این دو نوع مدرسه، مدارس عادی، عشایری و غیردولتی حمایتی قرار دارند که در عملکرد علوم تفاوت قابل توجهی با یکدیگر ندارند. در مقایسه بعدی بین مدارس شهری و روستایی، مشخص شد که مدارس شهری عملکرد علوم بالاتری نسبت به مدارس روستایی دارند.

نمرات ریاضی، خواندن و علوم چه می‌گویند؟

در خواندن هم اوضاع تفاوت چندانی با ریاضی نمی‌کند. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد عملکرد مدرسه‌ای در سطح میانگین استاندارد (۵۰۰) است. بر اساس آنچه در نمودار نیز آمده، همچون ریاضی، بالاترین عملکرد خواندن بین انواع مدارس در مدارس غیردولتی است؛ البته تفاوت معناداری با مدارس شاهد ندارد، اما نسبت به سایر انواع مدارس به‌طور معنادار عملکرد بهتری دارد. پس از مدارس غیردولتی، مدارس شاهد قرار دارند که عملکرد آن‌ها نسبت به انواع دیگر مدارس بهتر بوده است. مدارس عادی و غیردولتی حمایتی تفاوت چندانی نداشته‌اند؛ اما عملکرد مدارس عشایری (با میانگین ۴۰۸) پایین‌ترین میان انواع مدارس است.

در مقایسه استانی، استان‌های اصفهان، مرکزی و یزد با لاترین عملکرد خواندن و استان‌های سیستان و بلوچستان و خوزستان پایین‌ترین عملکرد را در میان استان‌های کشور داشته‌اند.

بافت خانوادگی دانش‌آموزان

فعالیت‌های تحصیلی در خانه کمک‌کننده آنچه دانش‌آموز در مدرسه می‌آموزد، محسوب می‌شود. مداخله والدین در این فعالیت‌ها زمانی مؤثر خواهد بود که معلمان، آموزش‌هایی ویژه برای ترغیب یادگیری در خانه به والدین ارائه دهند. در بسیاری از کشورها رابع است والدین فرزندان خود را در برنامه‌های آموزش سایه، شامل کلاس‌ها یا آموزش‌های خصوصی خارج از تحصیلات رسمی مدرسه، ثبت‌نام می‌کنند تا آموزش‌های رسمی دریافتی در مدرسه را تکمیل کنند. اهداف ثبت‌نام دانش‌آموزان در این دوره‌های تکمیلی متنوع است. برخی از والدین فرزندان خود را در این برنامه‌ها برای اهداف جبرانی ثبت‌نام می‌کنند تا کودکانشان بتوانند با هم‌کلاسی‌های خود در شرایط قابل مقایسه قرار گیرند. گروه دیگری از والدین امیدوارند که آموزش غیررسمی بتواند هرگونه ضعف آموزش ارائه‌شده توسط مدرسه را برای فرزندشان جبران کند. به‌طور فزاینده‌ای، والدین فرزندان خود را در برنامه‌های آموزش سایه ثبت‌نام می‌کنند تا دانش‌آموزان بر محتوای درسی تسلط یابند و در امتحانات مهم موفق شوند.

منابع خانه برای یادگیری شامل ویژگی‌های مهم اقتصادی-اجتماعی والدین، مانند سطح تحصیلات آن‌ها، همراه با منابع خانه برای یادگیری و تأکید بر فعالیت‌های آموزشی است. در پژوهش‌های بازی‌های رایانه‌ای، مهم‌ترین عامل پیشینه‌ای تأثیرگذار بر پیشرفت دانش‌آموزان، مواردی است که وضعیت اقتصادی-اجتماعی والدین را اندازه‌گیری می‌کند؛ این موارد اغلب از طریق شاخص‌هایی مانند سطح تحصیلات والدین، درآمد، جایگاه شغلی و به‌طور کلی منابع خانه، شامل دسترسی به فناوری، اینترنت و کتاب (ازجمله کتاب‌های کودکان) سنجیده می‌شوند.

در سال‌های اخیر، دانش‌آموزان به طور فزاینده‌ای به رسانه‌های الکترونیکی جدید مانند کتاب‌های الکترونیکی، تبلت‌ها و گوشی‌های هوشمند دسترسی پیدا کرده‌اند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند والدین پذیرفته‌اند فرزندانشان زمان خود را صرف بازی در رسانه‌های الکترونیکی، مانند برخی بازی‌های رایانه‌ای کنند، زیرا باور دارند این فعالیت‌ها به شایستگی در رایانه و فناوری منجر می‌شود و این مهارت‌ها برای تحصیلات و موفقیت شغلی مهم هستند.

مطالعاتی در زمینه رابطه بین دسترسی به فناوری‌های جدید در خانه و پیشرفت تحصیلی انجام شده است. این پژوهش‌ها نشان داده‌اند که استفاده کلی از رایانه یا پیشرفت تحصیلی مرتبط است. این باور وجود دارد که اگر از اپلیکیشن‌های آموزشی تلفن همراه و دیگر وسایل جدید رسانه‌ای به‌طور مؤثر استفاده شود، این ابزارهای یادگیری جدید می‌توانند یادگیری فرزندان را تکمیل کنند. در این میان، دانش‌آموزانی که دسترسی کمتری به منابع پرهزینه در خانه دارند، ممکن است از محیط غنی یادگیری محروم بمانند و این موضوع به بی‌عدالتی در نظام آموزشی منجر شود.

وضعیت زبانی و آمادگی دانش‌آموزان

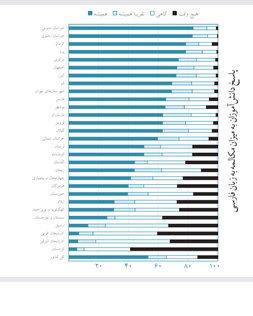

پیش دبستانی رفته‌اند؟

حدود ۲ درصد نیز به زبان عربی و یک درصد نیز به زبان گیلکی و مازنی صحبت می‌کنند. درنهایت، ۱۰ درصد از دانش‌آموزان سایر زبان‌های غیر از موارد فهرست‌شده مکالمه می‌کنند.

عدالت آموزشی

هدف عدالت در آموزش و پرورش، اطمینان از این است که تا جای ممکن مهارت‌های پایه‌ای لازم کسب شده و بر تأثیرات سوء مرتبط با شرایط شخصی و پیشینه خانواده‌گی غلبه شود. در زمینه عدالت آموزشی، گروه دیگری از والدین امیدوارند که آموزش غیررسمی بتواند هرگونه ضعف آموزش ارائه‌شده توسط مدرسه را برای فرزندشان جبران کند. به‌طور فزاینده‌ای، والدین فرزندان خود را در برنامه‌های آموزش سایه ثبت‌نام می‌کنند تا دانش‌آموزان بر محتوای درسی تسلط یابند و در امتحانات مهم موفق شوند.

منابع خانه برای یادگیری شامل ویژگی‌های مهم اقتصادی-اجتماعی والدین، مانند سطح تحصیلات آن‌ها، همراه با منابع خانه برای یادگیری و تأکید بر فعالیت‌های آموزشی است. در پژوهش‌های بازی‌های آموزشی، مهم‌ترین عامل پیشینه‌ای تأثیرگذار بر پیشرفت دانش‌آموزان، مواردی است که وضعیت

سه‌شنبه ۴ آذر ۱۴۰۴
۵۱۴
شماره ۴۵۶۵
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

وضعیت اقتصادی-اجتماعی دانش‌آموزان

یکی از متغیرهای بسیار مهم در عملکرد تحصیلی، وضعیت اقتصادی-اجتماعی دانش‌آموزان است. برای اندازه‌گیری و بررسی نقش این متغیر در عملکرد ریاضی، از دانش‌آموزان چهار مجموعه سؤال پرسیده شد که شامل میزان کتاب موجود در منزل، وجود برخی لوازم‌خانگی، میزان تحصیلات والدین و شغل آن‌ها بود. برای بررسی نتایج، ابتدا میزان کتاب موجود در منزل از دانش‌آموزان پرسیده شد که دانش‌آموزان به یکی از پنج گزینه پاسخ دادند: «هیچ یا خیلی کم» (صفر تا ۱۰ کتاب)، «به‌اندازه‌ای که طبقه‌ای از یک قفسه کتاب را پر کند» (۱۱ تا ۵۱ کتاب)، «به‌اندازه یک قفسه کتاب» (۶۶ تا ۱۰۰ کتاب)، «به‌اندازه دو قفسه کتاب» (۱۰۱ تا ۲۰۰ کتاب) و «به‌اندازه سه قفسه یا بیشتر» (بیش از ۲۰۰ کتاب).

میزان کتاب در منزل به تفکیک استان

۳۵ درصد دانش‌آموزان در منزل کتاب ندارند

بر اساس این داده‌ها، ۳۵ درصد از دانش‌آموزان (بیش از یک‌سوم) اعلام کرده‌اند که هیچ یا تقریباً هیچ کتابی در منزل ندارند. ۳۱ درصد به‌اندازه یک طبقه از قفسه کتاب (۱۱ تا ۵۱ جلد)، ۱۸ درصد یک قفسه کامل، ۷ درصد دو قفسه و ۸ درصد سه قفسه یا بیشتر کتاب در منزل دارند. در مقایسه وضعیت وجود کتاب در منزل، دانش‌آموزان استان اصفهان وضعیت بهتری نسبت به سایر استان‌ها دارند؛ به‌طوری که ۱۳ درصد از آن‌ها گفته‌اند سه قفسه یا بیش از سه قفسه کتاب در منزل دارند. این نسبت در استان‌های گلستان، آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان کمتر از سایر استان‌هاست؛ به‌گونه‌ای که کمتر از ۵ درصد از دانش‌آموزان به وجود بیش از سه قفسه کتاب در منزل اشاره کرده‌اند. از نظر نبود کتاب در منزل، بدترین وضعیت مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان، گلستان، خوزستان و هرمزگان است؛ به‌طوری که بیش از ۲۰ درصد از دانش‌آموزان گزارش داده‌اند که هیچ یا تقریباً هیچ کتابی در منزل ندارند. این نسبت در استان سیستان و بلوچستان به ۵۲ درصد نیز می‌رسد که نشان‌دهنده فقر فرهنگی خانواده‌هاست.

میزان تملک هر یک از لوازم رایانه یا تبلت، اتاق شخصی، تلفن همراه شخصی، تلویزیون LED، اتومبیل خارجی، سیستم بازی، ماشین ظرفشویی و یخچال ساید‌بای‌ساید در کل کشور به ترتیب ۷۰، ۶۴، ۶۳، ۷۷، ۲۸، ۱۹، ۳۶ و ۴۸ درصد است. بنابراین، تلویزیون LED و رایانه یا تبلت بیش از سایر لوازم و اتومبیل خارجی کمتر از همه در منازل دانش‌آموزان وجود دارد. این الگو کمابیش در بیشتر استان‌ها مشاهده می‌شود. در استان‌های مازندران و گیلان، داشتن اتاق شخصی از شاخص‌های متداول‌تر در میان دانش‌آموزان است.

برخی‌ها بیشترین رایانه و تبلت را دارند

از نظر دسترسی به رایانه یا تبلت، دانش‌آموزان استان یزد بیشترین میزان دسترسی را نشان داده‌اند. همچنین، دانش‌آموزان ۱۰ استان کشور دسترسی بالای ۷۵ درصد به رایانه گزارش کرده‌اند. کمترین میزان دسترسی به رایانه در سیستان و بلوچستان ثبت شده است؛ به‌طوری که حدود ۳۸ درصد از دانش‌آموزان گفته‌اند به رایانه دسترسی دارند. این رقم اختلاف قابل ملاحظه‌ای با استان قبلی (لرستان) دارد و نشان می‌دهد سرانه دسترسی به رایانه در این استان به‌شدت ناکافی است.

اتاق شخصی دارند؟

در شاخص اتاق شخصی- همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد- بیشترین میزان دسترسی در دو استان شمالی مازندران و گیلان گزارش شده است؛ حدود ۸۰ درصد از دانش‌آموزان در این دو استان اظهار کرده‌اند اتاق شخصی دارند. در نقطه مقابل، دانش‌آموزان استان‌های سیستان و بلوچستان و قم کمترین میزان دسترسی را گزارش کرده‌اند؛ کمتر از ۵۰ درصد (به ترتیب ۲۱ و ۴۷ درصد).

چقدر تلفن همراه، تلویزیون و اتومبیل خارجی دارند؟

از نظر مالکیت تلفن همراه شخصی، دانش‌آموزان چهار استان بوشهر، فارس، گیلان و مازندران با مالکیت بالای ۷۰ درصد در صدر قرار دارند. این رقم در سیستان و بلوچستان و قم کمتر از ۵۰ درصد است و پایین‌ترین میزان در میان استان‌ها محسوب می‌شود.

در شاخص تلویزیون LED، آمار استانی بسیار به هم نزدیک است؛ به‌گونه‌ای که در ۲۵ استان، میزان وجود این نوع تلویزیون بین ۷۵ تا ۸۴ درصد بوده است. کمترین میزان در سیستان و بلوچستان ثبت شده است (۵۱ درصد).

در شاخص اتومبیل خارجی، کمترین میزان مالکیت مربوط به استان‌های قم و خوزستان است (حدود ۱۲ درصد).

در شاخص سیستم بازی، کمترین میزان در استان‌های خراسان جنوبی، قم، گلستان و خراسان شمالی گزارش شده است (همگی زیر ۲۰ درصد).

شاخص ماشین ظرفشویی مورد بعدی است که بیشترین مالکیت آن در منازل استان آذربایجان شرقی با ۵۰ درصد و کمترین میزان در خراسان جنوبی با ۲۴ درصد مشاهده شده است. درنهایت، آخرین شاخص یعنی یخچال ساید‌بای‌ساید در استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و اردبیل بیشترین میزان وجود را دارد (بیش از ۵۵ درصد) و کمترین آمار مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان و خراسان شمالی است (کمتر از ۲۰ درصد).

۲۱ درصد مادران یا سواد ندارند یا ابتدایی دارند

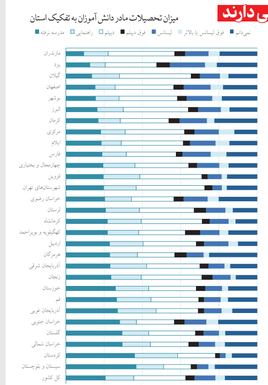

۲۱ درصد از مادران دانش‌آموزان در کل کشور یا به مدرسه نرفته‌اند یا تنها دوره ابتدایی را تمام کرده‌اند. ۱۵ درصد از مادران دارای تحصیلات در سطح راهنمایی و ۲۷ درصد تا سطح دیپلم تحصیل کرده‌اند. همچنین، ۲۱ درصد از مادران دارای تحصیلات دانشگاهی هستند که از این میزان، ۵ درصد فوق‌دیپلم، ۱۱ درصد لیسانس و ۵ درصد فوق‌لیسانس یا دکترا دارند. نکته عجیب این سنجش این است که ۱۷ درصد از دانش‌آموزان نیز از میزان تحصیلات مادر خود اطلاع نداشته‌اند.

از نظر نسبت مادرانی با کمترین سطح تحصیلات (مدرسه‌نرفته یا ابتدایی)، کمترین سهم مربوط به مازندران است؛ به‌طوری که ۱۰ درصد یا کمتر از دانش‌آموزان دارای مادرانی در این طبقه هستند. در مقابل، بیشترین نسبت در استان‌های سیستان و بلوچستان و کردستان دیده می‌شود؛ جایی که بیش از ۳۶ درصد از دانش‌آموزان مادرانی با کمترین سطح تحصیلات دارند.

از نظر مادران دارای تحصیلات دانشگاهی، استان یزد پیشتاز است؛ به‌گونه‌ای که بیش از ۳۰ درصد از دانش‌آموزان دارای مادری با مدرک دانشگاهی هستند (به ترتیب ۳۳ و ۳۱ درصد). در مقابل، در استان کردستان تنها ۹ درصد از دانش‌آموزان مادرانی با تحصیلات دانشگاهی دارند.

نکته قابل توجه دیگر مربوط به دانش‌آموزانی است که از میزان تحصیلات مادر خود بی‌اطلاع بوده‌اند. در استان هرمزگان، یک‌چهارم دانش‌آموزان از سطح تحصیلات مادر خود اطلاعی نداشته‌اند؛ درحالی‌که در استان اردبیل دقیق‌ترین پاسخ‌ها ثبت شده و تنها ۱۰ درصد از دانش‌آموزان این اطلاعات را نمی‌دانستند.

۱۶ درصد پدران بی‌سوادند یا ابتدایی دارند

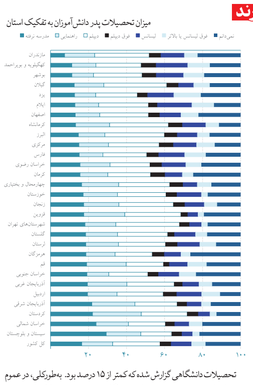

۱۶ درصد از کل دانش‌آموزان پدرانی دارند که یا به مدرسه نرفته‌اند یا تنها تا سطح ابتدایی تحصیل کرده‌اند. همین نسبت (۱۶ درصد) مربوط به پدرانی است که تحصیلات آن‌ها در حد راهنمایی است و ۵۲ درصد نیز تا سطح دیپلم تحصیل کرده‌اند. پدران ۲۴ درصد از دانش‌آموزان تحصیلات دانشگاهی داشته‌اند که از این بین ۶ درصد فوق‌دیپلم، ۱۱ درصد لیسانس و ۷ درصد فوق‌لیسانس یا بالاتر را گزارش داده‌اند. ۱۸ درصد نیز میزان تحصیلات پدر خود را نمی‌دانستند. در مقایسه بین مدرک تحصیل پدران و مادران، نسبت دارندگان مدارک تحصیلی دانشگاهی میان پدران بیشتر است (۲۴ درصد در مقابل ۲۱ درصد). همچنین، سهم مادران به مدرسه نرفته یا تحصیلات در حد ابتدایی بیشتر از پدران است (۲۱ درصد در مقابل ۱۶ درصد). این نکته نشان می‌دهد تحصیلات پدران در کل کشور بالاتر از مادران است.

در مقایسه استان‌ها، همچنان مازندران کمترین میزان طبقه به مدرسه نرفته یا تحصیل در حد ابتدایی پدران را گزارش داده است (۷ درصد). این نسبت از درصد متناظر برای تحصیل مادران (۹ درصد) برای این استان کمتر است. در طبقه مقابل، بیشترین میزان به مدرسه نرفته یا تحصیل در حد ابتدایی برای پدران در استان سیستان و بلوچستان وجود دارد (۴۹ درصد). بیشترین میزان تفاوت بین نسبت پدران و مادران مربوط به این طبقه در استان‌های کردستان، کهگیلویه و بویراحمد و گلستان دیده می‌شود که بیش از ۱۰ درصد تفاوت بین سطح تحصیلات پدران و مادران در این استان‌ها وجود دارد. در همه استان‌ها، مادران بیشتری در این طبقه قرار گرفته‌اند و تنها در استان یزد نسبت پدران و مادران برابر است. از لحاظ نسبت پدران با مدرک دانشگاهی، استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، یزد، بوشهر و فارس بیشترین نسبت تحصیلات دانشگاهی پدران را نشان داده‌اند که همگی بالاتر از ۳۰ درصد هستند. حتی دارندگان میزان تحصیلات کهگیلویه و بویراحمد گزارش داده‌اند ۳۶ درصد از پدران آنان دارای مدرک دانشگاهی هستند. درحالی‌که در استان‌های قزوین، سیستان و بلوچستان و شهرستان‌های تهران کمترین میزان

مادر دانش‌آموز چه شغلی دارد؟

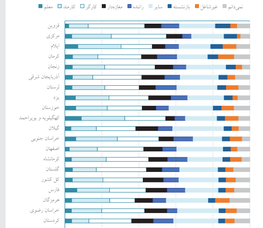

شغل ۵ درصد از مادران دانش‌آموز معلم، ۵ درصد کارمند، ۵ درصد سایر مشاغل و ۲ درصد کارگر است. همچنین، مادران یک درصد از دانش‌آموزان بازنشسته و ۵ درصد غیرشاغل هستند. شغل بخش اعظم مادران دانش‌آموز نیز شغل یدی خود است (۷۴ درصد). علاوه‌براین، ۴ درصد از دانش‌آموزان از شغل مادر خود اطلاعی نداشتند. مادران دانش‌آموز در استان‌های یزد، مازندران، خراسان رضوی، خراسان شمالی، ایلام و فارس دارای بیشترین نرخ اشتغال هستند که بیش از ۲۰ درصد دانش‌آموزان به آن‌ها ارجاع می‌شود. از طرف دیگر، کمترین میزان اشتغال مادران در کردستان با ۸ درصد از دانش‌آموزان به دست آمده است. از لحاظ مادران خانه‌دار نیز بالاترین نرخ مادران خانه‌دار در استان‌های کردستان، کرمانشاه، زنجان و قم (با بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموزان) هستند.

پدر دانش‌آموز چه شغلی دارد؟

شغل ۴ درصد از پدران کل دانش‌آموزان معلم، ۱۷ درصد کارمند، ۲۲ درصد کارگر، ۱۱ درصد مهندس، ۸ درصد راننده و ۲ درصد سایر مشاغل است. همچنین، ۴ درصد از پدران بازنشسته و ۵ درصد غیرشاغل هستند. ۸ درصد